

Ιωαννίνων Εγκώμιον
Praise for Ioannina

Αναστασίου Ι. Παπασταύρου
Αρχιτέκτονα

ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΕΓΚΩΜΙΟΝ
το παρελθόν που δεν χάθηκε

Anastasios I. Papastavros
Architect

PRAISE FOR IOANNINA
the past still lives

ηλεκτρονική στοιχειοθεσία : ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ Ε.Π.Ε., Ιωάννινα
διαχωρισμοί, ψηφιακή : ΠΟΛΥΧΡΩΜΟ Ε.Π.Ε., Ιωάννινα
επεξεργασία φωτογραφιών : ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ Ε.Π.Ε., Ιωάννινα
καλλιτεχνική επιμέλεια : Ε. ΡΙΣΤΑΝΗΣ, φιλόλογος, Ιωάννινα
διορθώσεις κειμένων : «ΦΙΛΙΠΠΟΣ»
μοντάζ, εκτύπωση : ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.
βιβλιοδεσία

© ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Ι. ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΣ, αρχιτέκτων, 1998
Ν. Δοσίου 7, 453 33 ΙΩΑΝΝΙΝΑ
τηλ. (0651) 22.295 - fax (0651) 75.065

επιτρέπεται η αναδημοσίευση οποιουδήποτε τμήματος του λευκώματος

οι έγχρωμες φωτογραφίες ελήφθησαν από τον Αναστάσιο Παπασταύρο,
εκτός από τις υπ' αριθμόν: 5, 21, 25, 29 (Βασίλειος Βουτσάς)
32 (Ηλίας Ηλιάδης)
177 (Άκης Ρώμπας)
244 (εφημερίδα «Καθημερινή»)
383 (Θοδωρής Αλεξίου)
(η προέλευση των φωτογραφιών εποχής αναφέρεται στα κείμενα)

Η ιστορία των πόλεων είναι η ιστορία της ανθρωπότητας. Μέσα από τη μορφή που διατηρεί κάθε πόλη, διαβάζεις τις αξίες, την παράδοση, τον πολιτισμό που τη δημιούργησε, τα κίνητρα των ανθρώπων, το σεβασμό ή την ασέβεια, το θάρρος ή τον εγωισμό αυτών που την κατοίκησαν και την κατοικούν.

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ
(1850 - 1936)

The history of towns is the history of humanity. The various ways towns are built reveal the values, the traditions, the cultures underlying their creation, the motives, the respect or lack of, the courage or the selfishness of the people that have lived in them and those that still live in them.

ARISTOMENIS PROVELEGIOS
(1850 - 1936)

αφιερώνεται στη Μαρία, τη Τζούλη και το Γιάννη
dedicated to Maria, Joulie and John

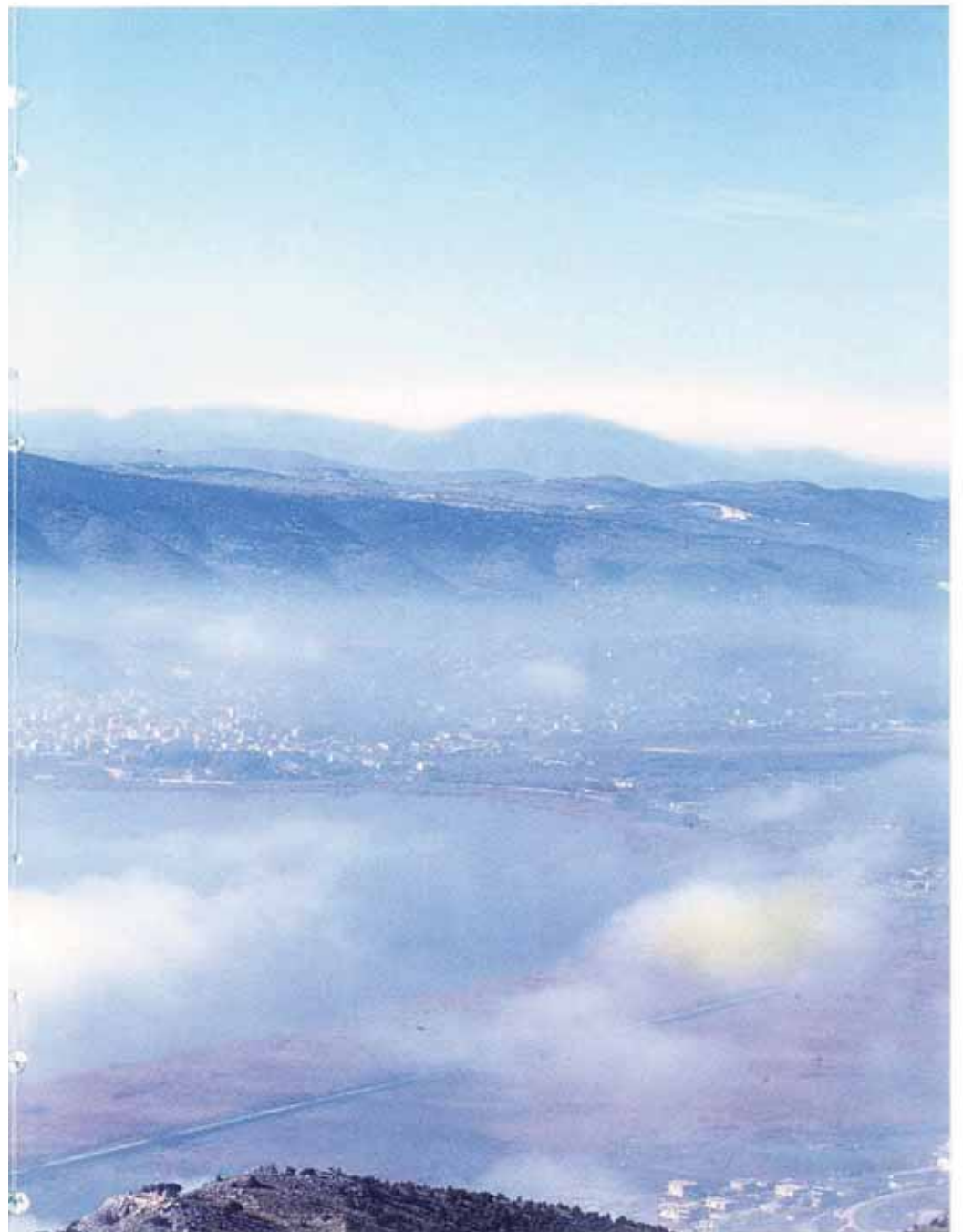
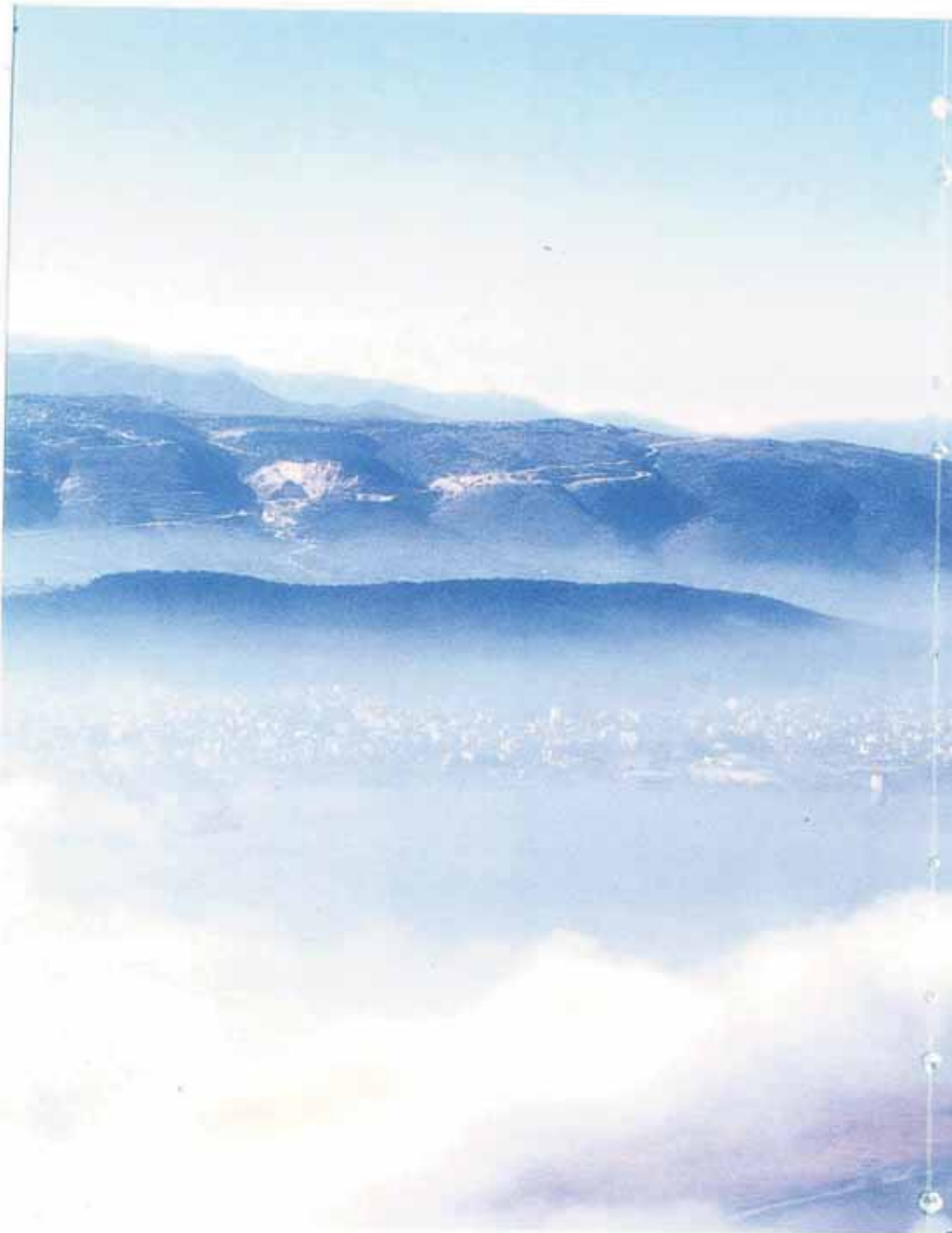

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

CONTENTS

προλεγόμενα	13	forward
ιστορικό σημείωμα	17	introduction
1. τα φημισμένα αρχοντικά	21	1. the famous mansions
2. τα επώνυμα μέγαρα	53	2. the upper class mansions
3. τα μεσοαστικά κτίσματα	73	3. the middle class houses
4. τα γραφικά λαϊκόσπιτα	97	4. the lower class houses
5. ο μελίρρυτος και τα νεοκλασσικά του	117	5. the neoclassical buildings
6. μεσοπολέμου απάνθισμα	149	6. the between wars period
7. τα λατρευτικά μνημεία	167	7. the religious monuments
8. τα χάνια και οι στοές	189	8. the inns and the arcades
9. γιάννενα, πόλη οχυρή	203	9. ioannina's fortresses
10. τα οθωμανικά κατάλοιπα	221	10. the ottoman remains
11. γειτονιές από άλλες εποχές	239	11. the old neighborhoods
12. η μεταπολεμική πορεία	259	12. the after war period
13. περιήγηση στο παρελθόν	273	13. trip to the past
βιβλιογραφία	323	bibliography
ευρετήριο κύριων ονομάτων	329	name index

η πόλη των θρύλων, συντροφιά με το νησί και τη λίμνη της, αναπαύεται νωχελικά κάτω από τη θαλπωρή της κειμωνιάτικης ομίχλης μέσα σε ένα μαγεμένο από την ανάσα του ήλιου και τα σκιρτήματα των δροσοσταλίδων πρωινό

η οδός
"εθνικής
αντιστάσεως"
(η παλαιά
συνοικία
"βαρελάδικα"),
έξω από
το κάστρο

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η εντύπωση που δημιουργείται τόσο στους Γιαννιώτες όσο και στους επισκέπτες της πόλης είναι ότι τα παλαιά ρομαντικά Γιάννενα της παράδοσης και των θρύλων δεν υπάρχουν πια. Θυσιάστηκαν, όπως λένε, στο βωμό της ανοικοδόμησης και έχασαν την ομορφιά και το ανεπανάληπτο χρώμα τους.

Είναι αλήθεια ότι η πόλη μας ακολούθησε τη μοίρα των σύγχρονων πόλεων, που χαρακτηρίζεται από την αντικατάσταση του παλαιού από το νέο, όπως γίνονταν επί αιώνες, όταν κάθε πόλη ξανακτιζόταν πάνω στα χαλάσματα -πολλές φορές- της προηγούμενης. Η αντικατάσταση αυτή όμως δεν έγινε στα Γιάννενα στο βαθμό που πολλοί νομίζουν.

Μετά την επαναστατική θύελλα του 1821, η Ελλάδα βρέθηκε σε δυσχερή θέση. Κληρονόμησε από τους αιώνες της τουρκοκρατίας ερήμωση και φτώχεια, όταν τα άλλα ευρωπαϊκά κράτη είχαν ήδη επιτύχει την αρχιτεκτονική τους αναγέννηση και είχαν κοσμήσει τις πόλεις τους με μέγαρα και κάθε είδους μνημεία.

Η ελληνική μεσαιωνική αρχιτεκτονική κληρονομιά, ήταν αφενός μεν πενιχρή, αφετέρου δε ευάλωτη, αφού οι πόλεις μας είχαν δομηθεί με υλικά ευτελή που ήταν αδύνατο να έχουν μεγάλη διάρκεια ζωής. Λίγες μόνο από αυτές είχαν να παρουσιάσουν αξιόλογα οικοδομήματα στις αρχές του 19ου αιώνα, η Καστοριά, η Σιάτιστα, η Θεσσαλονίκη, τα Γιάννενα και μερικές άλλες.

Ό,τι λοιπόν δημιουργήθηκε μετά το 1821, ξεκίνησε από το μηδέν. Γρήγορα και τις περισσότερες φορές πρόχειρα. Με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Από την άλλη πλευρά οι καταστροφές, οι πόλεμοι, οι πυρκαγιές, οι σεισμοί, εξακολουθούσαν να αποτελούν τις μάστιγες των ελληνικών πόλεων.

Παρόλα αυτά η έμφυτη καλαισθησία του Έλληνα και η αγάπη του προς την παράδοση γέννησαν πόλεις μικρές, φτωχές ίσως, αλλά ανθρώπινες και γοητευτικές, που διατηρήθηκαν μέχρι τα μέσα του 20ου αιώνα.

FOREWORD

Immediately after the 1821 revolution, Greece found itself at a great disadvantage. The four centuries of Turkish occupation had left her bankrupt, when the rest of the European countries had already achieved their periods of architectural renaissance and decorated their cities with beautiful mansions that still resist the effects of time.

The Greek medieval architectural inheritance was insignificant. The cities with architecturally important buildings were few: Kastoria, Siatista, Thessaloniki, Ioannina and a few others, all of which had just recently been liberated.

Most everything was built up from ground zero and, most of the time, in a hurry, with all the usual consequences. On the other hand, the disasters due to the wars, the earthquakes and the fires kept on plaguing the Greek cities.

Despite all these, the inherent good taste of Greeks and their affection for everything traditional gave birth to charming small towns that were poor but humane.

Μετά, όμως, από το 2ο παγκόσμιο πόλεμο η χώρα μας εισήλθε σε μια γρήγορη τροχιά ανοικοδόμησης. Έπρεπε όχι μόνο τα ερείπια του πολέμου να ξανακτιστούν, αλλά και να εξασφαλιστούν νέες, καλύτερες συνθήκες διαβίωσης που να ικανοποιούν τις καινούριες, συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες του πληθυσμού.

Η κατοικία παλαιού τύπου δεν ήταν σε θέση να προσφέρει τις στοιχειώδεις, έστω, ανέσεις που απαιτούσε η ζωή. Επί πλέον η αστυφιλία δημιούργησε εκρηκτικές πιέσεις για άμεση εξασφάλιση στέγης σε εκατομμύρια ανθρώπους της υπαίθρου που συνέρρεαν στις πόλεις.

Στη δεκαετία του 1960 άρχισε το σάρωμα οποιουδήποτε παλαιού υπήρχε σε αυτόν τον τόπο. Αδιακρίτως αξίας, ιστορικής ή αρχιτεκτονικής. Καμιά κρατική παρέμβαση, καμιά κρατική προστασία. Από τότε μέχρι σήμερα χάθηκαν σπουδαία αρχιτεκτονικά και ιστορικά μνημεία του έθνους.

Τα Γιάννενα βρέθηκαν σε προνομιακή θέση σε σύγκριση με άλλες ελληνικές πόλεις. Η πλούσια αρχιτεκτονική τους κληρονομιά δεν χάθηκε ολόκληρη. Ανάμεσα στο τοιμέντο και την άσφαλο διατηρήθηκαν ολόκληρες συνοικίες, απείραχτες από το πέρασμα του χρόνου. Και επί πλέον περίλαμπρα παραδοσιακά κτίρια, μεγάλα και μικρά, βρίσκονται διάσπαρτα στην πόλη, ευγενή κατάλοιπα ενός ρομαντικού και ενδόξου παρελθόντος.

Είναι μεγάλος ο αρχιτεκτονικός πλούτος που υπάρχει δίπλα μας. Όμως, τις περισσότερες φορές τον αγνοούμε ή τον περιφρονούμε. Είμαι βέβαιος ότι ο αναγνώστης που θα έχει την υπομονή να διαβάσει το πόνημα αυτό θα ανακαλύψει ότι τα Γιάννενα διαθέτουν μια μεγάλη αρχιτεκτονική κληρονομιά που, ίσως, δεν την έχει προσέξει.

Πράγματι, τα Γιάννενα της παράδοσης και της νοσταλγίας δεν έφυγαν. Είναι εδώ και μας καλούν να τα θαυμάσουμε, να τα ερευνήσουμε και, κυρίως, να τα προστατεύσουμε, έστω και τώρα. Ακόμη δεν είναι αργά.

Πρέπει να ομολογήσουμε ότι αυτή η προστασία, που όλοι τη θεωρούσαν αναγκαία, δεν είναι εύκολη υπόθεση. Δεκάδες χιλιάδες εφ-

However, in the middle of the 20th century came an "explosion". Right after the 2nd World War, Greece started rebuilding fast. Not only did the war ruins had to be built again, but better living conditions had to be secured. These conditions would satisfy the ever-increasing needs of the populace.

Old-style buildings could not offer the comforts of new ones. Furthermore, urbanism created housing needs to millions of people arriving from the country.

During the 1960s, demolition of everything old became a trend. No matter what the importance was, whether historical or architectural. Unfortunately, the government did not intervene.

Ioannina was fortunate. Her rich architectural inheritance was -out of luck probably, rather than anything else- not completely destroyed. And even though she eventually followed the steps of the other cities, she did so at a much slower pace, so that in between the blocks of cement and the miles of paved roads, one can still find whole neighborhoods that stand the way they used to a few decades ago. On top of that, a variety of impressive buildings can be found scattered in the city, remains of a romantic past that has been lost forever.

ναι τα χαρακτηρισμένα από την πολιτεία ως “διατηρητέα κτίρια” σε ολόκληρη τη χώρα. Τεράστια ποσά απαιτούνται για την αποκατάστασή τους. Ο χρόνος όμως, ο μεγάλος τους εχθρός, κυλά αδυσώπητα. Και για μεν τα ιδιωτικά κτίρια το πρόβλημα είναι σχεδόν άλυτο. Μόνο εκείνα που η χρήση και η θέση τους παρουσιάζουν οικονομικό ενδιαφέρον θα διασωθούν. Τα άλλα είναι σίγουρο ότι θα ερειπωθούν. Αλλά τα δημόσιου χαρακτήρα οικοδομήματα, που είναι και τα πλέον αξιόλογα, πρέπει και μπορούν να ξαναζήσουν. Είναι εθνική ανάγκη. Ο πολιτισμός που εκφράζεται μέσα από την αρχιτεκτονική κληρονομιά ενός λαού είναι η ίδια η ιστορία του.

Το παρόν λεύκωμα δεν είναι επιστημονική πραγματεία, ιστορική έρευνα ή λαογραφική αναζήτηση. Είναι μια συλλογή, κατάταξη και τεκμηρίωση των σπουδαιότερων οικοδομημάτων, κτιρίων και μνημείων που διασώθηκαν στα Γιάννενα. Εκτός από τη φωτογραφική τους απεικόνιση παρατίθενται όσα στοιχεία μπόρεσα να συγκεντρώσω για τους ανθρώπους που έζησαν σε αυτά, τους δημιουργούς τους και τα γεγονότα -ιστορικά ή καθημερινά- που έχουν σχέση με την ύπαρξή τους.

Τα κτίσματα έχουν μεγάλη ομοιότητα με τους ανθρώπους που τα έχουν οικοδομήσει. Διαθέτουν και αυτά όραση και ακοή. Το καθένα τους έχει τη δική του, ζωντανή, συναρπαστική πολλές φορές, ιστορία. Αυτή ακριβώς την ιστορία τους προσπάθησε ο γράφων να αποκρυπτογραφήσει και να παρουσιάσει.

Αναστάσιος Παπασταύρος

It is amazing how many beautiful buildings stand right next to us while, most of the times, we are either unaware of them or choose to ignore them.

Old-style Ioannina has not left us. She is right here, talking to us, asking us to admire her, explore her and -especially- protect her while she is still standing.

The present album is not about any scientific research, but a collection, classification and documentation of the most important buildings remaining in Ioannina. As much data as I could gather about the architects and the people that lived there, as well as some of the folklore related to them, are reported next to their photographs.

Anastasio Papastavros

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ενας τόπος παράξενος, γεμάτος από τραχιά βουνά, γοητευτικές κοιλάδες και όμορφα ποτάμια, περιβάλλει την ιστορική πόλη των Ιωαννίνων, που αναπαύεται δίπλα στα νερά της λίμνης, της γλυκύτατης Παμβώτιδας. Τα Γιάννενα, η πόλη των θρύλων και των παραδόσεων που ήταν «*πρώτα στ' άρματα, τα γρόσια και τα γράμματα*».

Η γέννηση της ηπειρωτικής πρωτεύουσας δεν είναι χρονικά με ακρίβεια προσδιορισμένη. Πρώτος την αναφέρει ο βυζαντινός ιστορικός Προκόπιος στο έργο του "περί κτισμάτων" και αποδίδει την ίδρυσή της στον Ιουστινιανό, ο οποίος το 527 μ.Χ. μετέφερε υποχρεωτικά τους κατοίκους της αρχαίας Εύροιας της Θεσπρωτίας και τους εγκατέστησε στη θέση που βρίσκεται σήμερα το Κάστρο των Ιωαννίνων, γιατί τη θεώρησε σπουδαίας σημασίας φυσικό οχυρό. Αλλά και η Άννα Κομνηνή, στην "Αλεξιάδα" της καταγράφει την κατάληψη της πόλης από τους Νορμανδούς σταυροφόρους του Βοημούνδου το 1082 μ.Χ.

Πολύ αργότερα, το 1204 μ.Χ., όταν ο Μιχαήλ Άγγελος Κομνηνός ιδρύει το Δεσποτάτο της Ηπείρου με πρωτεύουσα την Άρτα, τα Γιάννενα γίνονται η αριστοκρατική πόλη του κράτους του. Αρχίζει έτσι μια περίοδος ακμής που συνεχίζεται και μετά την επανένταξη του Δεσποτάτου στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία και την παροχή στην πόλη από τον αυτοκράτορα Ανδρόνικο Β' μιας σειράς εξαιρετικών προνομίων (οικονομικών, εκκλησιαστικών, διοικητικών).

Η κατάκτηση των Ιωαννίνων από ξένους ηγεμόνες, όπως το Σέρβο Θωμά Πρελούμπο (1367-84) και τους Ιταλούς Ιζαού Μπουοντελμόντι (1385-1411) και Κάρολο Τόκκο τον Α' (1411-21) δεν ανέκοψε την ανοδική τους πορεία, αφού και τότε η γιαννιώτικη αριστοκρατία εξακολουθούσε να διατηρεί τη δύναμή της.

Ομως στα 1430 όταν ηγεμόνευε ο Κάρολος Τόκκος ο Β' (1421-30), προ των τειχών του Κάστρου εμφανίστηκε η τουρκική πλημμυρίδα με επικεφαλής το Σινάν Πασά. Οι άρχο-

INTRODUCTION

The time of the birth of Ioannina has not been determined with accuracy. She is first mentioned by the historian Prokopios in his work "Peri Ktismaton." Prokopios attributes the settlement to Ioustinianos who, at 527 AD, after realizing the great military importance of the area, had the inhabitants of ancient Evria of Thesprotia transferred to the place where the castle of Ioannina can be found today.

In 1204 AD, when Michael Agelos Komninos founded the "Despotate of Epirus" with the town of Arta as its capital, Ioannina became the aristocratic part of the region. Thus begins a period of upward development that reaches its peak when the Despotate rejoins the Byzantine Empire and the emperor Andronikos II gives the residents a number of economic, religious and governing privileges.

This upward development does not come to an end even when the city is occupied by foreign armies under Serbian and Italian leaders (1367-1421), as even during these times the aristocracy of Ioannina continues to rule,

ντες της πόλης και ο μητροπολίτης αποφασίζουν να μην αμυνθούν αλλά να παραδώσουν την πόλη με αντάλλαγμα την παροχή νέων σημαντικών προνομίων, όπως το απαραβίαστο της εκκλησίας, η διατήρηση των τιμαρίων και η απαγόρευση εγκατάστασης Τούρκων μέσα στο Κάστρο.

Αλλά τα προνόμια αυτά καταργήθηκαν στα 1611, όταν η επανάσταση του Επισκόπου Τρίκης και Σταγών Διονυσίου του Φιλοσόφου είχε τραγική κατάληξη. Οι Γιαννιώτες αποβλήθηκαν από το Κάστρο, οι χριστιανικοί ναοί ισοπεδώθηκαν και οι περιουσίες των αρχόντων λεηλατήθηκαν.

Η πόλη όμως ξαναγεννήθηκε από την τέφρα της. Εξαπλώνεται έξω από το Κάστρο, ενώ συγχρόνως αρχίζει να δημιουργείται μια ισχυρή αστική τάξη εμπόρων και βιοτεχνών. Τα Γιάννενα γίνονται σπουδαίο εμπορικό κέντρο και οι Γιαννιώτες ιδρύουν μεγάλους οίκους στα ευρωπαϊκά κέντρα της εποχής, τη Λειψία, τη Μόσχα, τη Βενετία, το Λιβόρνο, τη Βιέννη.

Η οικονομική άνθηση έφερε και την πνευματική ανάπτυξη, αν και από τους χρόνους του Δεσποτάτου λειτουργούσε ήδη στο Νησί της λίμνης η σχολή των Φιλανθρωπινών στο ομώνυμο μοναστήρι. Ιδρύονται λοιπόν στα Γιάννενα οι περιώνυμες σχολές που έγιναν απόστολοι του Ελληνικού Διαφωτισμού και προετοίμασαν με τον τρόπο τους την εθνεγερσία του 21. Η Σχολή Επιφανίου (1648), η Μεγάλη Σχολή του Γκιούμα (1677), η Μπαλάνειος (1723), η Μαρούτσειος (1742), η Καπλάνειος (1805) και τέλος η Ζωσιμαία Σχολή (1828), που ήταν ιδρύματα πανεπιστημιακού επιπέδου. Εδώ δίδαξαν οι Μεγάλοι Διδάσκαλοι του Γένους, ο Βησσαρίων Μακρής, ο Ευγένιος Βούλγαρις, ο Μεθόδιος Ανθρακίτης και ο Αθανάσιος Ψαλίδας.

Το αποκορύφωμα της οικονομικής, πνευματικής και πολιτικής ακμής των Ιωαννίνων συμπίπτει με την περίοδο της ηγεμονίας του Αλή Πασά από το 1788 έως το 1822. Η κολοσσιαία, οξυδερκής, αδίστακτη αλλά ανεξίθρησκη αυτή προσωπικότητα κατέστησε την πρωτεύουσά του, τα Γιάννενα, πρώτη πόλη στην Ελλάδα και γνωστή όχι μόνο στον ευρωπαϊκό αλλά και τον αμερικανικό χώρο. Διαπρεπείς ξένες προσωπικότητες, με πρώτο το Λόρδο Βύρωνα συρρέουν στα Γιάννενα για να γνωρίσουν το "Λέοντα της Ηπείρου", ενώ οι μεγάλες δυνάμεις, η μία μετά την άλλη, ιδρύουν Προξενεία στην πόλη.

behind the curtains. Sinan Pasha and his Turkish soldiers came to Ioannina in 1430. The city aldermen and the bishop decided not to resist but to surrender, after successful negotiations that led to the grant of new privileges to the city inhabitants (Including the banning of the settlement of Turks in the castle).

However, these privileges were abolished in 1611 when the revolution started by Dionysios the Philosopher ended tragically. The residents of Ioannina were thrown out of their castle, the Christian churches were demolished and the aldermen's properties were looted.

The city did manage to rebuild. It spread outside the castle, while a strong social class of merchants and craftsmen was being created. Ioannina became a strong trade center and her people founded a large number of branches in a number of european cities, including Venice, Vienna and Moscow.

The zenith of the economic, cultural and political activity of Ioannina coincides with the leadership of Ali Pasha (1788-1822). This bright, bold, intolerant personality made Ioannina, the capital of his district, the strongest city all over Greece and well-known not only in Europe but the Americas, too.

Τα σχέδια του Αλή, που στηρίχτηκε -για λόγους ιδιοτελείς ίσως- στο ελληνικό στοιχείο για τη δημιουργία μεγάλου ελληνοαλβανικού ανεξάρτητου κράτους απέτυχαν. Όμως στην αυλή του ηγεμόνα γαλουχήθηκαν τα ανήσυχια πνεύματα της εποχής, οι στυλοβάτες της Φιλικής Εταιρείας (Βηλαράς, Νούτσος, Κωλέττης, Ιωάννου, Ψαλίδας) και οι μελλοντικοί οπλαρχηγοί της εθνεγερσίας (Μπότσαρης, Καραϊσκάκης, Ανδρούτσος).

Τη δολοφονία του Αλή στα 1822 από τα σουλτανικά στρατεύματα ακολούθησε περίοδος παρακμής και μαρασμού για τα Γιάννενα. Αλλά γρήγορα ήλθε η ανασυγκρότηση. Πρωτεύοντα ρόλο στην καινούρια πορεία έπαιξαν οι μεγάλοι ηπειρώτες ευεργέτες. Ήταν εκείνοι που κράτησαν όρθια όχι μόνο τα Γιάννενα, αλλά και την ελεύθερη Ελλάδα τους δύσκολους αυτούς χρόνους του 19ου και της αρχής του 20ου αιώνα. Αρσάκης, Τοσίτσας, Ζάππες, Αβέρωφ, Χατζηκώστας, Σταύρου, Στουρνάρης, Δομπόλης, Σίνες, Ζωγράφοι, Μπάγκας, Γεννάδιοι, Μελάς, Καπλάνης, Ριζάρηδες, Ζωσιμάδες είναι μερικά μόνο από τα άξια τέκνα της Ηπείρου που δεν θησαύρισαν για τους εαυτούς τους αλλά για την πατρίδα, τον άνθρωπο, τα ιδανικά, τις αξίες, τη χριστιανοσύνη, την παιδεία, το έθνος.

Η απελευθέρωση των Ιωαννίνων, το 1913, ήταν η αφητηρία νέας εποχής για την ιστορική πόλη. Ακολουθώντας τη μοίρα της Ελλάδας και προσφέροντας και πάλι τα πάντα, χωρίς ποτέ να ζητήσει τίποτε, προσπαθεί, από τότε, να βρει τη θέση της μέσα στη σύγχρονη πραγματικότητα.

Τα Γιάννενα αριθμούν σήμερα 80.000 περίπου κατοίκους και έχουν εξελιχτεί σε μεγάλο πνευματικό, διοικητικό, ιατρικό και εμπορικό κέντρο, ενώ οι φυσικές τους ομορφιές και τα μνημεία τους προσελκύουν σημαντικό αριθμό επισκεπτών. Είναι έδρα Πανεπιστημίου, Μητρόπολης, Στρατιωτικής Διοίκησης, Περιφερειακών Υπηρεσιών, μπορεί να χαρακτηριστεί ως η πόλη των Μουσείων, ενώ αποτελεί ένα από τα σπουδαιότερα κέντρα αργυροχρυσοχοίας και ξυλογλυπτικής της Ευρώπης.

A variety of distinguished foreigners visited Ioannina, also known as the «Lion of Epirus», while the most powerful countries started opening up consulates in the city.

The fall of the city came right after the murder of Ali Pasha by the sultan army in 1822. Fortunately, this period did not last long, mainly because of the epirotic charity. The latter kept not only Ioannina but almost all of Greece going during the difficult times of the 19th and the beginning of the 20th centuries.

The liberation of Ioannina in 1913 marked the beginning of a new era for the city. There are about 80000 people living in Ioannina these days. The city is a major cultural, administrative, medical and commercial center and has its own university, while it is one of the most important centers of goldsmiths and silversmiths in Europe. The natural beauty of the surroundings, including the charming lake with the little island, attracts a large number of visitors each year.

